

NIEUWSBRIEF

Secretariaat:
Verzetsstraat 76
2912 CV Nieuwerkerk a.d. IJssel
Tel. 0180-314870
e-mail adri.den.boer@geo-info.nl
Bankrekening 3452.94.203
Culturele ANBI
Oudheidkamer: 's-Gravenweg 6a
(tel. 0180-312228)
Lid 42 Ver. van Musea in ZH
Internet-adres:
www.hvnweb.nl

No 63 – MEI 2013

HISTORISCHE VERENIGING

NIEUWERKERK AAN DEN IJSEL

Open middagen Oudheidkamer (14-17 uur):
1/6, 6/7, 3/8, 7/9, 14/9 (OMD), 5/10, 2/11 en 7/12

Octave de Coninck, Aanleg spoorlijn Rotterdam-Nieuwerkerk, 1949
(Stadsarchief Rotterdam) met zicht op kassen van Hoofdweg en kerk
(NB Op de expositie in de Oudheidkamer de andere uit deze serie)

IN MEMORIAM KEES CEVAAL

Het bestuur nam bedroefd kennis van het op 20 april overlijden van haar zeer gewaardeerde 2^e voorzitter Kees Cevaal op Madeira (PT). Hij werd in 2008 tot bestuurslid gekozen. Wij gedenken Kees in dankbaarheid en wensen zijn vrouw Jacqueline, kinderen en verdere familie de sterkte toe om dit verlies te kunnen dragen.

LEDENVERGADERING: 11 JUNI 2013

Alle leden worden uitgenodigd voor de Algemene Ledenvergadering op dinsdag 11 juni 2013 in de Oudheidkamer, aanvang 20.00 uur. De agenda is als volgt:

1. *Opening*
2. *Jaarverslag 2012 - zie pag. 2 t/m 4, dan met pp-presentatie 2012 **
3. *Jaarrekening 2012 (incl. verslag van de kascontrolecommissie, Marjolein van Herwijnen en Hans Visser) - stukken ter vergadering*
4. *Benoeming kascontrolecommissie 2013 (Aftredend en niet-herkiesbaar is Hans Visser; voorgesteld wordt om plaatsvervanger Kees Vermeij tot lid te verkiezen; de vergadering kiest dan een nieuw plaatsvervanger.)*
5. *Contributieverhoging: sinds 2007 €15, voorstel is in 2014 naar €17,50 N.B. Bij de HVN als Culturele ANBI is dat nu voor € 22 fiscaal aftrekbaar!*
6. *Bestuurszaken: in de ontstane vacature wordt Kor van der Glas voorgesteld; aftredend en herkiesbaar is Piet Fokker. Evt. tegenkandidaten kunnen tot 20.00 uur worden ingediend.*
7. *Rondvraag en sluiting, hierna:
pp-presentatie 'Vijf IJsseldijkdichtingen met schepen'
door Adri den Boer, en groepsbezoek aan nieuwe OV-expositie*

* Deze staan vanaf 2006 per jaar op de website onder 'Contact, nieuws & links'.

UIT GELEIDEBRIEF BIJ JAARSTUKKEN AAN B&W

Vóór 1 april zijn, zoals gebruikelijk en vereist, de HVN-jaarstukken al aan B&W verzonden om over 2012 ontvangen subsidie definitief vast te kunnen stellen. Die brief is dit jaar besloten met deze passage: (...)

Over 2012 is het tekort nagenoeg gelijk aan wat (voor ons onverwachts) aan OZB-gebruikersheffing 2010-2012 moest worden betaald: resp. €770,05 en €751,98. Wij vragen u om onze vereniging net zoals bijvoorbeeld uw gemeente zelf, kerken voor wat erediensruimten betreft en glastuinbouwondernemers als culturele ANBI (kopie-beschikking gaat hierbij) hiervan vrij te stellen in de aan te passen verordening. Een belangrijk deel van onze collectie bestaat uit niet meer in gebruik zijnde materiaal van juist gemeente, kerken en tuinders. Voor opbergen daarvan wordt dus eerst in de statische museale fase gebruikers-OZB betaald en daarvoor in de economisch sterkere gebruiksfase niet. We nemen aan dat ook uw college dit inconsistent acht en dat het u bekend is dat andere Nederlandse gemeenten hier minstens divers mee omgaan!

JAARVERSLAG 2012

Algemene Ledenvergadering: Op 12 juni werd de Algemene Ledenvergadering gehouden, waarin de jaarstukken 2011 werden vastgesteld. De aftredende bestuursleden Marianne Bazen en Johan Knoester werden herkozen. In de kascontrolecommissie werd Pim van der Zalm vervangen door plaatsvervanger Marjolein van Herwijnen en werd Kees Vermeij de nieuwe plaatsvervanger. Na de pauze werd net als in februari in de Bibliotheek de film vertoond van het werkbezoek van WVC-minister Brinkman in 1987. De voorzitter memoreerde het 20-jarig bestaan van de HVN en het dito secretariaat van Adri den Boer, vergezeld van de schenking van een ingelijste kaartkopie aan hem.

Met Marijke Edel werd opnieuw een overeenkomst gesloten als free-lancemedewerker voor met name registratie en educatie (realisatie: 40 tegen 42 dagen van 5,5 uur in 2011). Eind 2011 waren 7100 objecten (2011: 7000) basaal in het programma Adlib geregistreerd en grotendeels ook door vrijwilligers gefotografeerd.

Leden en donateurs: Eind 2012 waren er 282 leden (in 2011: 293) en 11 bedrijfsdonateurs (in 2011: 10).

Aantal bezoeken: Het aantal open dagdelen was 13 (2011: 13). De open dagdelen en groepsbezoeken zorgden voor 462 resp. 726 d.i. in totaal 1188 bezoeken (in 2011 569 resp. 1145 d.i. in totaal 1714 bezoeken). Tot de groepsbezoeken behoorden 266 (2011: 746) bezoeken van scholen via GmbH. (In 2013 zal zelfs de score van 2011 weer worden gepasseerd.) Dit jaar kwamen er 35 naschoolse bezoeken bovenop in het kader van het project Brains via st. Jeugdwerk Zuidplas (2011: 33). Uiteindelijk zijn, vermeerderd met het aantal toehoorders bij externe door de HVN georganiseerde lezingen (135), **1358 (2011: 1774) mensen direct bereikt.** (Dit is exclusief bezoekers aan de HVN-expo in de Bibliotheek, de Batavier en de website, maar ook excl. bezoekers aan voor andere verbanden door HVN-ers gegeven presentaties, etc.)

Tentoonstellingen: Op drie lokaties werden vijf eigen exposities gehouden.

- Op de eigen stalzolder werd de in 2011 gestarte wisselexpositie over 200 jaar Burgerlijke Stand t/m januari voortgezet. In februari was deze expositie i.s.m. het streekarchief in de Bibliotheek boven de Reigerhof.

- Van februari tot augustus was op de stalzolder de tentoonstelling 'Merklappen en andere borduurwerken'.

- In september werd door wethouder Verbeek de jubileumexpositie 'Arm & rijk: kunst met Klein Hitland' geopend. Eén paneel met jaartallenlijst en foto's werd gewijd aan 20 jaar eigen verenigingshistorie.

- Op de voorzolder van de nieuwe *Batavier* werd in een wisselvitrine de tentoonstelling over de stenenkruister voortgezet (dit naar aanleiding van het door HD Projectrealisatie eind 2009 aan de gemeente geschonken beeld voor het dorpshuis).

Verder werden aan de St. Josephparochie in februari objecten uitgeleend voor haar jubileumexpositie 'Oude kerkschatten' en vanaf augustus aan de HVC een aantal HVN-dubbelen voor de Capelse expositie 'Ambulant en winkelstand'.

Lezingen/presentaties: Op 7 februari hield de secretaris een lezing in de Bibliotheek over 200 jaar Burgerlijke Stand. Daarbij werd ook een film vertoond van het werkbezoek van WVC-minister Brinkman in 1987 incl. opening van de Nutsbibliotheek. Op 22 oktober trok een 'steenrijke' HVN-avond daar meer dan 100 bezoekers. De dvd 'Stenen uit slib' van Cor Vermeulen, voornamelijk op basis van materiaal uit 1963, werd voor het eerst vertoond en uitgedeeld (en staat intussen ook op de website). Ook aan de daarbij verhinderde gemeente als eigenaar van het complex is een dvd geschonken. Input werd geleverd voor de gedrukte fietsroute van bibliotheken over Open Monumentendag. Op 22 september gaf de secretaris een presentatie op een VEDJ-themadag WOII in het Essepark.

Folder, Nieuwsbrieven en -flitsen: De folder over de Oudheidkamer is aangepast herdrukt. De Nieuwsbrief verscheen onder redactie van de secretaris drie maal met twaalf pagina's, met onder andere naast eigen activiteiten en een selectie uit de aanwinsten ook overzichten van nieuwe publicaties van derden over het werkgebied. De lay out van dit drukwerk gebeurde weer door Mieke den Boer. Vervolgd is ook een digitale Nieuwsflits (per mail), verzonden door Piet Fokker, in 2012 driemaal (2011: eenmaal).

Website: De in 2007 door Piet Fokker opnieuw ontworpen website werd regelmatig van meer en vernieuwde inhoud voorzien, bijvoorbeeld van films in samenwerking met het lid Cor Vermeulen. Tot de links behoren die naar het streekarchief Midden-Holland, de Historische Vereniging Moordrecht (HVM) en de stichting Oud Zevenhuizen-Moerkapelle (OZM).

Bestuur: Het bestuur kwam, exclusief de ledenvergadering, vijf keer samen. Vanwege de gemeentefusie werd de HVN geconfronteerd met het voor 2011 en 2012 bevrozen van de subsidie op het niveau van 2010, dat i.t.t. bijv. de HVC in een niet-gefuseerde buurgemeente. Eind 2012 werd ook de HVN dankzij een raadsmeerderheid geconfronteerd met 10 resp. 20% subsidievermindering in 2013 en 2014. Bij de rijksbelastingdienst is gevraagd om opwaardering van de status van ANBI in culturele ANBI (nieuw). Dit werd in 2013 gehonoreerd met ingang van 1-1-2012. Overleg met OZM en HVM werd voortgezet.

Collectie Oudheidkamer: Er waren weer vele aanwinsten met soms historische sensaties. Zo werden twee flessen van de glasfabriek De Struischvogel van rond 1880 én twee pasteltekeningen van Hitland in 1966 aangeschaft. Hoogtepunt waren de schenkingen van mevr. Wassing-Zanen uit Gouda van materiaal van haar op 19 maart 1945 bij het RAF-bombardement omgekomen zusje Nelli, waarmee ook het AD werd gehaald. De herinrichtende facelift voor de expositie in de eerste hooiberg, gestart in 2011, werd voortgezet.

Stimuleren van erfgoedzorg bij overheden en anderen: Op 24 januari 2011 is via een digitale meldingsbon aan de gemeente gevraagd om onderhoud aan baarhuisje en monumentaal ijzeren hek op de oude begraafplaats. De melding is met nr 15962 in behandeling genomen, maar leidde nog niet tot resultaat. Op initiatief van de afd. Rijnstreek van de Archeologische Werkgemeenschap Nederland waren er in de Oudheidkamer en later in de Saffier overleggen van hen met OZM, HVM, en in het laatste geval ook ambtenaren. De gemeente had er geen behoefte aan dat OZM, HVM en HVN AWN-correspondenten aanwezig, zo ja, dan zijn dat hun leden De Vries, Bouthoorn en Den Boer uit de gemeentelijke Monumentencommissie. Aanvulling van de gemeentelijke monumentenlijst van Zuidplas (nog alleen vigerend met objecten uit voormalig Zevenhuizen-Moerkapelle) vond nog niet plaats. Op 23-6-2012 werd aan B&W nog een brief over de gewenste harmonisatie geschreven door OZM, HVM en HVN.

Dank en slot: Dank aan de vrijwilligers (leden en [nog] niet-leden), free-lance-medewerker, bedrijfsdonateurs, contribuerende leden, gemeente (subsidiegever en schenker jubileumcadeau), bibliotheek, GeregeldmetbetereHulp [GmbH] (gesubsidieerde cultuureducatie), St. Jeugdwerk Zuidplas (Brains), pers/omroep/zuidplasactief.nl c.q. omroepzuidplas.nl (activiteitenkalender), eigenaar Vestia Zuidplas en de gastfamilie Molenaar! Op 8 september overhandigde de voorzitter aan de fam. Molenaar de sculptuur 'Schouder aan schouder' voor 20 jaar Oudheidkamerwerk. Op de vrijwilligersavond van 13 december werd de na 17 jaar vertrekkende Capellenaar Dirk Koolmees door loco-burgemeester Verbeek de eremedaille als lid in de orde van Oranje-Nassau opgespeld. Aan alle vrijwilligers is op dvd de film Operatie Hooiberg uit 1995 verstrekt. Voor de publieke eigen HVN-historie over 2012 zij verder verwezen naar het persknipselplakboek bij de secretaris (top van 73 persfoto's, nog los van internet- en kabelkrantfoto's!), dat ook op deze ALV present zal zijn. (Door het stoppen van de verspreiding in Nieuwerkerk zijn na juli geen persberichten meer geplaatst in de *Postillon*, intussen *Dichtbij* geheten.) Verder is in de Oudheidkamer het gastenboek met (alleen positieve!) publieksreacties aanwezig.

MEDIA EN HVN-PR IN 2013

Na een gat van twee maanden verscheen *Het Kanaal* dankzij een andere uitgever op 28 maart weer, direct ook weer met HVN-nieuws, dank! *De IJssel- en Lekstreek* verschijnt intussen niet meer in Nieuwerkerk en aankondigingen daarin zijn dus over. Op www.deweekkrant.nl staan nog wel 67 nu historische HVN-stukjes, meestal met foto's. Continuïteit bleef bij *Hart van Holland*.

OPNIEUW DANK AAN VAN CAPPELENSTICHTING

Voor uitgaven voor het herinrichten en vooral de nieuwe verlichting van de eerste hooiberg schonk de Van Cappellenstichting €3000. Hartelijk dank! Verder liet eigenaar Vestia Zuidplas zichtbaar onderhoud plegen aan de rieten kap van de tweede hooiberg en werd de ophanging ervan aan de roeden versterkt.

WISSELEXPOSITIE IN DE BATAVIER OVER DE STENENKRUISTER

Op de voorzolder van het gemeentelijke dorpshuis Batavier is de HVN-vitrine voorzien van materiaal over de ijsselsteenbakkerij en de stenenkruister van 1898. Deze vitrine is op verzoek van de gemeente gevuld.

NOG MEER HITLANDKUNST

Na het afsluiten van de tentoonstelling hiermee kwam bij Rob Stolk nog een tekening van Hans van Helden uit 1989 tevoorschijn. (Een Hitlandschilderij van hem uit een wethouderskamer hing er wèl.) Het idee was in 1989 om een Nieuwerkerkse maandkalender te maken en er zijn dus 12 tekeningen plús inzetjes. De kalender ging niet door, maar

een expositie volgend jaar, als ze 25 jaar oud zijn, wordt samen met de eigenaar overwogen. Geniet vast op www.jouwzuidplas.nl/cultuur/galerie/hans-van-helden

EERSTE STENEN VOLOP

Een fotografisch vrijwilliger legde voor de stichting Oud Zevenhuizen-Moerkapelle (OZM) in Zevenhuizen (excl. Moerkapelle dus) circa 40 'eerste stenen' vast. Voorbeeldig! Wie ziet zo'n interessante Nieuwerkerkse taak zitten? Een nog niet gepubliceerd (nogal spiegelend-glimmend) voorbeeld is die van de machinistenwoning van de polder Esse, Gans- en Blaardorp aan de Groenedijk uit 1939. T. Stout was toen voorzitter en verdere leden waren F. in 't Hout, D. van Houwelingen, J.A. de Jong en K. Schilt, allen grondeigenaren. Onderaan staat de ambtelijke deeltijd-secretaris H.A. de Wit.

Op de steen uit 1925 op het gemaal ernaast staat G. de Wit nog als 'secr. peningm.' vermeld...!

WISSELEXPO 'OPENBAAR VERVOER IN NIEUWERKERK a/d IJSSEL'

Het openbaar vervoer krijgt dit jaar provinciebreed aandacht dankzij het Erfgoedhuis Zuid-Holland én tal van musea. Zo ook vanaf 4 juni in het Streekmuseum voor de Krimpenerwaard, met altijd al een model van de veerboot naar Kortenoord!

De eigen door Johan Knoester samengestelde wisselexpositie in de Oudheidkamer, 'Het openbaar vervoer in Nieuwerkerk aan den IJssel en omgeving', is verdeeld over zes panelen. Het eerste paneel gaat over het vervoer dwars over de IJssel. Het gaat daarbij om de diverse veerdiensten, waarvan er tegenwoordig nog maar één over is. Dit is de oudste vorm van openbaar vervoer en deze

komt dan ook als eerste aan de orde. De andere vijf panelen gaan over openbaar vervoer evenwijdig aan de IJssel, aan de route van Gouda naar Rotterdam. Nieuwerkerk is halteplaats, gelegen aan deze route.

Er is in de geschiedenis van dit 'evenwijdige vervoer' sprake van een zekere opeenvolging. Vervoerstypen komen op en worden na een tijdje weggeconcurrerd. Paneel 2 gaat bijvoorbeeld over de passagiersdienst per wagen over de 's-Gravenweg. Maar deze wordt na 1840 verdrongen, eerst enigszins door de Goudse Boot (paneel 3) en later definitief door het Oude Spoor (paneel 4). Het personenvervoer per spoor legt het vervolgens in 1935 af tegen de bus (paneel 5), maar keert terug in 1971, wanneer de groeiende forensengemeente een halte krijgt aan het Nieuwe Spoor (paneel 6).

Voorwerpen zijn uit eigen bezit en geleend van de HV Ouderkerck op d'IJssel: (o.a. model veerboot Kortenoord), Capellenaar Tom Mulder en van HVN-lid Hans de Vlaming. De lezingen van hem en van Ouderkerker Theo Bakkers op 9 april in de Bibliotheek waren inhoudelijk een succes. Dank daarvoor!

De expositie werd op 6 april geopend door de eerste wethouder Verkeer en Vervoer van Zuidplas, Arjen Hazelebach. Hij werd met de voorzitter door Maarten Molenaar met een schouw van de 's-Gravenweg naar de boenstoep geboomd, waarna op

de stalzolder de opening plaatsvond van onder een NS-dienstpet en door te blazen op de ooit van burgemeester Cor van de Linde ontvangen toeter, uit eigen HVN-bezit dus, met de inscriptie '21-5-1971 Opening station Nieuwerkerk a/d IJssel', uiteraard zijn dat ook tentoonstellingsobjecten. Zie de website: http://home.tiscali.nl/station_nieuwerkerk/index.html van kenner Hans de Vlaming en op www.goudanet.nl diens artikel uit 2008 over het busbedrijf De Ster van 1926 (op die site zoeken op 'autodienst Nieuwerkerk').

Dank aan allen die meewerkten!

UIT MOOIE PARTIJPROGRAMMA'S 2010-2014 (2)

Nu er al weer raadsprogramma's worden geschreven voor 2014-2018 past het om te citeren wat partijen bij de verkiezingen van 2009 over cultuurhistorie en monumenten beloofden. De VVD kwam al aan bod in het vorige nummer.

De PvdA zou *'zich inzetten voor het behoud van het historische beeld van de dorpskernen.'*

SGP/CU schreef als doel in haar programma: *'Het stimuleren en bewaren van gemeentelijk historisch materiaal. Hieronder valt het steunen van de plaatselijke historische verenigingen in Nieuwerkerk, Moordrecht en Zevenhuizen-Moerkapelle.'*

Het collegeprogramma van SGP/CU-CDA-PvdA zegt: *'Het college wil ruimte geven aan cultuur als bindend element in de gemeente Zuidplas.'*

Aan al dat moois is weinig toe te voegen (en 't kan met wat aanvullingen zó naar 2014-2018). Bij andere partijen was (nog) niets over cultuurbehoud te vinden.

Van de PvdA is zelfs op de stalzolder in de Oudheidkamer een en ander te vinden, waaronder een zelfgemaakte lessenaar, pas nog benut door wethouder Arjen Hazelebach! Ook Kees Cevaal mocht daar nog bij zijn....

GEMEENTELIJKE MONUMENTEN

'Hoewel amper 35 jaar oud is het in Almere tijd voor een monumentenlijst.' (Tijdschrift *Heemschut* maart 2013). Uit Zuidplas komt er - ook gezien programmacitaten - snel nieuws ter zake (gemeentelijke monumenten zijn er al wel in voormalig Zevenhuizen-Moerkapelle).

INPUT VOOR WEBSITES GEMEENTE

In de vorige Nieuwsbrief was van Mireille van der Hoeff, beleidsadviseur Grondzaken van Zuidplas, al doorgegeven wat ze vond van de nieuwe film van Cor Vermeulen: '*...geeft een mooie indruk van de historie van de steenovens.*' De film staat nu ook op de gemeentelijke website www.steenovens.nl uit 2009, waarmee men exploitanten zoekt. Hij stond al op www.hvnnet.nl, evenals een filmpje van TV-west van vóór de laatste restauratie.

Omdat sinds de vernieuwing van de basiswebsite www.zuidplas.nl zoeken op het trefwoord '*historie*' nog slechts vraagt '*Bedoelt u pastorie?*' vroeg de HVN naar verbetering van de site. (Hoe anders dan zoeken op historie op capelleaandenijssel.nl en lansingerland.nl) Uiteraard was het ook met de tip om de verdwenen links met streekarchief en historische verbanden in de gemeente weer aan te brengen. Op 19 februari mailde een aardige communicatie-ambtenaar dat dit '*...nog even voorgelegd moest worden aan onze webredacteur.*'

Wachten dus, maar ondertussen blijft het gewenste 'versterken van de cultuur-historische waarden van de gemeente Zuidplas' heel mooi in haar collegeprogramma 2010-2014 staan. Vertrouwen mag er dus zijn (en is er)!

Op de nieuwe gemeentelijke website voor 'de gebiedspromotie van Zuidplas': www.zuidplasingewoongrenzeloos.nl kwam onder Recreëren en de gemeentelijke bezienswaardigheid van de steenovens wel een link naar de HVN.

HANDSCHRIFT VAN NELLY ZANEN

Lid mevr. T. Speksnijder uit Hilversum zond n.a.v. de vorige Nieuwsbrief een kopie van pagina's uit haar poëzie-album, geschreven door de bij het bombardement in 1945 omgekomen Nelly Zanen (zie over haar eerdere Nieuwsbrieven).

SAMENWERKEN: BREDER DAN ZUIDPLAS

'Ambulant en winkelstand' is de nog lopende expositie in het Capels Historisch Museum. Voor een mini-winkeltje werd, zoals al eerder gemeld, dubbel HVN-materiaal uitgeleend. Hetzelfde gaat wéér gelden bij hun volgende expositie. Kennis en expertise voor de ov-expositie van de HVN werd ook ingewonnen bij Theo Bakkers uit Ouderkerk en Ger Mulder uit Capelle.

UIT DE AANWINSTEN

Het grootste en oudste voorwerp was de door mevr. A. van Lange-Hanemaayer uit Moordrecht geschonken arrenslee - Hollandse arrentikker - van deze vandoors Nieuwerkerkse familie van steenbakkers en (heren)boeren van Ver Hitland (nu: *De Olifant*) en aan de 's-Gravenweg van *Bene Situs*, *Beukenhof* en van de later verpachte *Langehof*.

Voor de in 2002 overleden ir. Bertus van Lange, net als zijn vader notaris Leendert van Lange wonend te Moordrecht, was de slee van Bertus van Lange (Nieuwerkerk 1868-Gouderak 1913), van Leendert van Lange te Nieuwerkerk (1828-1897) en mogelijk ook nog van diens vader François van Lange Gz. In de in 2000 geschreven geschiedenis van *Nooit Gedacht*, met nu dus de Oudheidkamer, staat: 'Eigenaar Leendert van der Graaff verkoopt in 1845 ruim 5 bunder land in Gansdorp aan François van Lange.' (Op het streekarchief is een archief van de steenfabrikanten Van Lange/Bloot 1782-1970 in te zien.)

De fam. Willink schonk een collectie van acht kousenbeursjes. Dat zijn geldbeursjes, die net als een kous rond gebreid of gehaakt werden. In het midden zat een kleine opening voor munten. Eén of twee ringetjes zorgden ervoor dat die er niet uit vielen. Links was voor de halve en rechts voor de hele centen. Kousenbeursjes droegen mannen om hun broekriem.

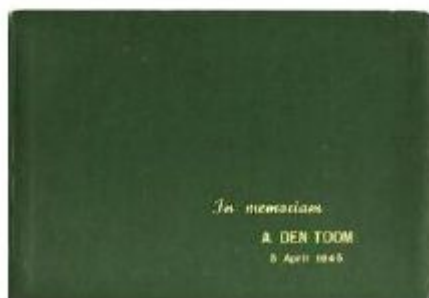
Onder andere een kasboek van de Chr. Zangvereniging De Lofstem (het vaandel had de Oudheidkamer al) schonk mevr. Timmerman-Hoogendoorn uit Moordrecht. Mevr. Van de Flier gaf een kartonnen treinkaartje (avondretour Nieuwerkerk a/d IJssel-Gouda) van 14-2-1980 door. Dhr H. Stoffberg gaf een houten koffer. Via dhr A. Vis kwamen van boer Willem Snoek van de *Batavier* een meerschuijmen pijpje in etui, een sigarendoos en een scheermes. De fam. Both gaf kurken met de naam De Keizer. Ir. Dorrepaal uit Zevenhuizen gaf een paneeltje met luchtfoto van Schollevaar in aanleg (ca 1975), maar daarop ook de Schippersbuurt en *Nooit Gedacht!* Mevr. Van den Heuvel-de Graaff schonk een koperen gewasbeschermingsspuut, afkomstig van tuinder G. de Graaff.

Via mevr. Van den Dam kwamen drukwerken, en ook een tekening, gered door Klaas van den Dam bij het uitruimen rond 1967 van de villa *Hitland*, te weten:

- postercatalogi van wand- en hardtegels etc. van De Lint & Co uit Rotterdam, ca 1900
- Speelse tekening van 21-9-1893 met handtekeningen van gasten op Spreeuwenhoek en gaand over de nieuwe villa Hitland en de nieuwe eigen weg Hitlandselaan. De eerste steen van deze villa werd gelegd op 1 maart 1893 door de toekomstige bewoonster Margaretha Johanna Adriana (Gré) Mijnlieff uit Krimpen aan den IJssel. Op 28 september 1893 trouwde zij (23) daar met Adriaan Maria Mijnlieff (Adriaan, 28) uit Nieuwerkerk (Hitland), zoon van Leonardus Fopbertus. (Haar moeder heette dus net zoals zijzelf Mijnlieff-Mijnlieff!)

- stamboombijlage Oranje-Nassau van NRC, 1901, bij huwelijk HM Wilhelmina
 - Louwerse kinderprenten van Schillemans en Van Bekkum te Zutphen, ca 1905
 Van de fam. Molenaar kwam onder andere een kalender voor 1967 met opdruk van het toenmalige garagebedrijf B.A. van Erkel & zn van 's-Gravenweg 39. Adri den Boer gaf een tweede gekleurde steendruk van Nederlands-Indische prenten, ooit afkomstig van OLS1 (De Terp). Gaat deze over brandweer, de eerste, die al jaren in de schoolhoek hangt, gaat over de Gouverneur-generaal. Allard Hoogwerf uit Nesselande schonk op 2 maart uit een nalatenschap het BS-boekje 'In memoriam A. den Toom 3 April 1945', uitgegeven in april 1946. De geboren Nieuwerkerker Arie den Toom (1906), verzetsleider op Heyplaat, werd aan de Oostzeedijk gefusilleerd en werd op maandag 6 augustus 1945 in Nieuwerkerk met BS-eer herbegraven. In Nieuwsbrief 51 is al verwezen naar de paginagrote Toen & Nu in *Het Kanaal* van 29 april 2009 over Arie den Toom (nog op www.groenehartarchieven.nl).

Dhr Glasius gaf van wijlen zijn tante Ko de Bruin ontvangen originele gestencilde verzetskrantjes uit april 1945. Rob en Marianne Witteveen-van Bruggen uit Apeldoorn schonken de tekening van Klein Hitland van ca 1955 van opa Gerrit van Bruggen. (Een afbeelding daarvan staat al in Nieuwsbrief 56.) Lijntje Moons-van Erkel uit Drenthe schonk twee ook originele Nieuwerkerkse topografische potloodtekeningen van vader Gerrit van Erkel van ca. 1950-1960. (Deze werken hadden alle drie in bruikleen bij de Hitlandkunst gehangen.) Eén van de tekeningen van Van Erkel is stug genoeg van het achtererf aan de Groenedijk van zijn leermeester, die kunstenaar Gerrit van Bruggen (het huis waarvan de voorkant nog op de vorige Nieuwsbrief stond). De andere is van een op palen in de sloot staand huisje, naar het lijkt aan de oostkant van de 's-Gravenweg. De constructie is eender als die van het vroegere tolhuis bij de Roode Leeuw, maar het is veel kleiner en wellicht een wegwerkershuisje! Een hardstenen paaltje zoals afgebeeld staat er nog tegenover slachterij Boer en voor het pand 83 c (De Prent).

De nieuwe publieksvraag is: **wie weet precies waar dit huisje stond?** ↓

EERDERE PUBLIEKSVRAGEN SUCCESVOL

In de vorige Nieuwsbrief stond dat nadere informatie over een grote ijsselsteen van Kortenoord met het jaartal 1848 welkom was en het werd in andere media herhaald. Met succes: de steen is van de boerderij van Sjors de Jong, net als zijn touwbaan binnendijks tegenover het veer op Spreeuwenhoek gelegen. (Informatie van de 90-plusser Knopperts via Cees Heuvelman.)

Op de publieksvraag op p. 3 in dat nummer werd een reactie ontvangen van de in de Prins Alexanderpolder getogen boerenzoon J. van den Berg. Het moet een instrument zijn om de ponder- of ponterboom van een volle hooiwagen achteraan vast te spannen. (Vooraan rust deze liggende houten boom in een soort ladder.) De paal die over een voer hooi gelegd werd, werd er dus mee vastgemaakt en door het kleine oog kwam een touw. Beiden dank!

VERRASSING UIT MOORDRECHT

De HVN-secretaris ervoer twee verrassingen tijdens de ALV van de HVM op 6 maart. Voorzitter Johan Verboom kreeg een koninklijke onderscheiding opgespeld: ook vanaf deze plaats gefeliciteerd!

Verder had de HVM een collage van 'stomme' (water)films, ooit gemaakt door J.W. Schuddebeurs. De kwam in 1930 als assistent-opzichter bij de Zuidplaspolder en verliet deze in 1974 als technisch ambtenaar met de integratie van de polder in het hoogheemraadschap van Schieland. De HVN kreeg een kopie-dvd en is erg blij met wat dit biedt aan beelden van de gemalen op Kortenoord!

SIGNALEMENT VAN NIEUWE HISTORISCHE UITGAVEN

* In nummer 54 van februari 2013 van de periodiek *Op d'IJssel* van de HV Ouderkerck op d'IJssel schreef prof.dr. Hans Opschoor over 'Jorisje Jacobs en haar overpad'. Een nu nog deels herkenbaar buitendijks steegje tussen Dorpsstraat 72 en 82 daar droeg rond 1730 de fraaie naam Princestraat. 'Arbeiders gebruikten het om over te steken naar Nieuwerkerk', aldus de hoogleraar.

* In de *HVC-Nieuwsbrief* van voorjaar 2013 schreef Ger Mulder over 'De Goudsche Boot'. Een bijlage geeft de sleepboten van een eigenaar daarvan, Van der Garden & Co, waaronder de sleepboot *Nieuwerkerk aan den IJssel*, in 1873 gebouwd bij J. Otto & Zoonen in Krimpen a/d IJssel. Verder schreef Bart Ibelings over 'Vroege steenbakkers te Capelle aan den IJssel (1366-1629)'. Daarin citeert hij ook dat voor de Maasdijk van Delfland in 1512 van Jacob Janszoon op Corte Noort (Nieuwerkerk) 440.000 stenen voor 220 pond werden gekocht.

* Bulletin 56 van *Golderake* van maart 2013 publiceerde een Nieuwerkerks spaarbusje van de Coöp. Raiffeisenbank uit de HVN-Oudheidkamer met de vraag wie er een Gouderakse heeft. (Minstens voor een foto bij een komende bijdrage over de nu verdwenen enige bank daar.)

* In het regionaal-historisch tijdschrift *De Schatkamer* 2013-1 schreef Adri den Boer over 'Wel vijf IJsseldijkdichtingen met schepen'. Moordrecht (w.s. De Snelle) 1775 werd aan de vergetelheid ontrukkt. 'Nieuw' voor Nieuwerkerk was ook een citaat uit een boek uit 1776 over 1775 over dezelfde zwakke plek als in 1953: *'Te Nieuwerkerk in den Essenspolder, naby de Poldersluis, was in den dyk eene opening van omtrent 25 voeten gekomen, ter diepte van wel 9 voeten. Was deeze breuk niet tijdig gestopt, gansch Schieland was ondergelopen. Een jonge man verloor hier by zyn leven. In den Ysel stond het water, 't welk des morgens omtrent half tien uren begon te wassen, met den eersten vloed byna tot aan het peil van 't jaar 1717.'*

* In *Hart van Holland* startte op 27 maart een nieuwe 14-daagse rubriek *Oud + heden*. Zeker voor de leden van buiten de regio: elke aflevering komt ook direct in de weblog op www.groenehartarchieven.nl. De tweede was al Nieuwerkerks, over de Scheve Overweg, en noemde de HVN-expo een 'turbotentoonstelling'.

VOORZITTER JOHAN KNOESTER VOOR OMROEP ZUIDPLAS

Link op internet <http://omroepzuidplas.nl/radio/terugluisteren>, zoek op 'Knoester' en beluister wat de voorzitter op 9 maart zei. Het ging als vervolg op de vorige Nieuwsbrief, en net als in een ingezonden stuk van hem in *Hart van Holland* van 6 maart, vooral over omgaan van de gemeente met archeologie en monumentenzorg. In het AD meldde een woordvoerder van de gemeente toen dat er geen afvalcontainers kwamen in *'...gebieden die interessant zouden kunnen zijn wat betreft historische voorwerpen'* en er dus wel naar was gekeken! Volgens de HVN én de beleidsadvieskaart van Zuidplas is dat op het Oude Dorp het geval. Bij het samenstellen van deze Nieuwsbrief zijn daar nog geen afvalcontainers.

TE HOGE VERWACHTING BIJ A20...

Toelichting van de OmgevingsDienst Midden-Holland (ODMH) van november 2012 bij het ontwerp-bestemmingsplan Parkzoom (zie zuidplas.nl): *'Zeer hoge archeologische verwachting: deze zone betreft de locatie van een voormalige historische boerderij net buiten de noordgrens van het plangebied. Deze 19e eeuwse boerderij maakte deel uit van een oud bewoningslint. De kans is groot dat in de directe omgeving ervan sporen zijn te vinden van voorgangers van deze boerderij waarvan de resten terug kunnen gaan tot de 16e eeuw of ouder. In een straal van 50 m rondom de voormalige boerderij wordt de kans dan ook zeer groot geacht op de aanwezigheid van sporen en resten die mogelijk terug gaan tot de Middeleeuwen. Archeologische waarden vanaf de Middeleeuwen tot en met de Nieuwe Tijd kunnen vanaf het maaiveld aangetroffen worden.'* Be-doeld is de rond 1996 afgebroken boerderij *De Kleine Vink* van Willem Anker uit 1884 (Hoofdweg-n 35). In elk geval gaat het om een bij de drooglegging van de plassen en de vorming van de polder Prins Alexander tegen 1874 al méters afgegraven oud bewoningslint. Dat lag ooit net zo hoog als het Oude Dorp. De foute basis voor ODMH? De archeologische beleidsadvieskaart van Zuidplas zelf. Dit betoog bevestigt trouwens weer dat de HVN niets onnodigs wil behouden!

CULTUUREDUCATIE

Bezoek van vele basisschoolgroepen van dit voorjaar is al eerder genoemd en in de media gememoreerd; ook hierbij een paar foto's van dat project 'Wassen'. Verder verzorgde de secretaris op verzoek een rondje Oude Dorp incl. de dorpskerk voor leraren van De Terp, zodat deze dat zelf kunnen vertalen voor onderbouwgroepen.

Een Nieuwerkerkse uit 6 VWO op het Emmauscollege in Rotterdam moest een afsluitend werkstuk maken en presenteren. Samen met een vriendin koos ze het vak geschiedenis met als onderwerp 'de geschiedenis van het basisonderwijs vanaf 1917'. Onder andere de HVN-secretaris hielp mee en ze leenden spullen uit de Oudheidkamer: ze kregen een 10 en werden genomineerd voor het beste profielwerkstuk van de school. Gefeliciteerd!

VERPONDINGSREGISTER 1738 EN WALVISPRIJS

In april overhandigde Jaap Roest uit Alphen aan den Rijn een Nieuwerkerks Verpondingskohier uit 1738 aan de voorzitter van het streekarchief Midden-Holland, de Goudse wethouder Daphne Bergman. Het boek voor een extra gewestelijke belasting op onbebouwde grond was achtergebleven in een nu antieke kast van de bestuurdersfamilie Uitbeijerse. Die vulde witte plekken ooit aan

met schrijfoefeningen en zelfs een paaslied met muzieknoten. Nieuwerkerks oud-archief bij de streekarchiefdienst bevatte wel Verpondingsregisters, maar dit deel was achtergebleven en kende zo een overbrengingstermijn van 275 jaar. Uiteraard komt ook de intussen *Nooit Gedacht* geheten boerderij erin voor: Kors in 't Hout was, zoals al bekend was, toen de eigenaar, had 19 morgen, 2 hont en 75 roe land en betaalde f 24-15-3. (Het waren provinciale niet-decimale munten: guldens, stuivers en penningen; 1 gulden was 20 stuivers en 1 stuiver 16 penningen.)

De overhandiging vond plaats voorafgaand aan de uitreiking van de tiende Walvisprijs voor het beste nieuwe artikel over de streekhistorie, een initiatief van de stichting Vrienden van Archief en Librije te Gouda. De prijs werd gewonnen door Corrie de Kool-Verhoog uit Loenen met de studie: *'Tonny Gouda', een heer van Trouw in de Krimpenerwaard*. Ook in deze persgeschiedenis komt Nieuwerkerk voor en wel met de stencilpost van Jan Smit van dit protestantse verzetsblad uit WOII. De auteur is een schoondochter M. de Kool, hoofd van de Chr. School nr 1 (later Rehobothschool) hier van 1947 tot 1953.

WELKOM AAN DE NIEUWE LEDEN

- Fam. Duiverman-Oudijk, IJslandsmos 5, 2914 SH
- T. den Ouden, Middelweg 63, 2841 LC Moordrecht
- H. Sluijs, Vikingrade 46, 2912 PM
- G.W. Vergeer, Lek 58, 2911 GB

Werf ook een lid!

CONTRIBUTIE

Bij deze Nieuwsbrief worden, voor zover nodig, leden nogmaals verzocht om hun contributie voor het jaar 2013 over te maken. De minimum-contributie voor leden is door de ALV in 2006 vastgesteld op **€15**, terwijl de minimum-donatie voor bedrijven **€50** is.

Het bestuur verzoekt u om deze bijdrage over te maken op rekeningnummer: Rabobank - 34.52.94.203 onder vermelding van 'contributie 2013', waarvoor bij voorbaat dank! Voor de belastingen: de HVN is een Culturele ANBI!